

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติตามหลักพุทธวิธี Human Resource Development of Police Department by Buddha Practice

ธีร์รัฐ ทิพย์นพนนท์
Teerudd Tipnoppanon

กำกับการณ์สถานีตำรวจภูธรพล
Superintendent Phon Police Station
Email: Teerudd1834@gmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารมุ่งเน้นเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ภายในองค์กรอย่างเต็มความสามารถ โดยใช้ทั้งกลยุทธ์และทักษะเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการวางแผนอย่างเป็นระบบต่อเนื่องเพื่อจัดการให้มีการพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติงานของพนักงาน และประสิทธิภาพในการดำเนินขององค์กร โดยใช้วิธีการฝึกอบรม จัดกิจกรรมที่จะเสริมสร้างและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของทรัพยากรมนุษย์ ด้วยการฝึกเจริญตามวิถีทางของการพัฒนาตามแนวทาง “สติปัฏฐาน 4” คือ ธรรมที่เป็นอารมณ์เป็นที่ตั้งแห่งสติ (ความระลึกได้) ได้แก่ 1) กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน 2) เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน 3) จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน 4) อัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ให้เป็นบุคลากรในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่มีสติ มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานได้ยิ่งขึ้น รวมทั้งมีทัศนคติที่ดีต่อหน้าที่ มีความรับผิดชอบ อันจะทำให้งานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, พุทธวิธี

Abstract

Human resource development is a process that focuses on the fully capable management of human resources in the organization, by using these strategies and skills to effectively develop human resources that are available. Planned and systematically continued are process to manage the development of capabilities in the performance of their policemen and efficient operation of

the organization by practicing. Activities to enhance and change the behavior of human resources by practicing the prosperous way by developing the concept of “Consciousness Dharma 4.”, justified as it was the site of consciousness. Include, 1.) Kayanupassanasatipattan 2.) Vedhananupassanasatipattan 3.) Jit-tanupassanasatipattan 4.) Dharmanupassatipattan. For conscious, knowledge, skills and experience to perform even better of the policemen. As well as having a positive attitude towards their duties, have responsibility to make the job more efficiently

Keyword : Human Resource Development, Police Department, Buddha Practice

บทนำ

ความมั่นคงของประเทศชาติและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน เป็นผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติและเป็นเป้าหมายสูงสุดของรัฐทุกยุคทุกสมัย การที่ชาติ และประชาชนในชาติจะสามารถมีดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างสุขสบายเพราะชาติมีความปลอดภัย จากภัยอันตรายทั้งภายในและภายนอกประเทศ เมื่อชาติปลอดภัย ประชาชนจึงสามารถดำรง ชีวิตอยู่ได้ด้วยความร่มเย็นเป็นสุข โดยที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีเป้าประสงค์สูงสุด คือ ความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความสงบสุขของสังคมและชุมชนตลอดจน ประสิทธิภาพสูงสุดในการรักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของ ประชาชน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จึงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งในการบริหาร งานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร จะต้องมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรอย่าง มีประสิทธิภาพ เพราะคนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด ซึ่งถ้าหากมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว จะส่งผลให้การดำเนินงานขององค์กรนั้น ๆ เป็นไปตามเป้าหมายที่ ตั้งเอาไว้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ตลอดจนมีการนำ เอาเทคนิคต่าง ๆ เข้าช่วย ซึ่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จะต้องมีการนำวิธีการพัฒนาคนตาม หลักการทางพระพุทธศาสนามาใช้ ก็คือการฝึกปฏิบัติตนตามแนวทาง “สติปัญญา 4”

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้กลายเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อความอยู่รอด และความสำเร็จขององค์กร การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้กลายเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่มีคุณค่าต่อ ความสำเร็จขององค์กรในยุคของการแข่งขัน จำเป็นที่องค์กรจะต้องมีนโยบาย และแผนการที่ให้ความสำคัญในด้านการพัฒนาและการฝึกอบรม จึงทำให้เกิดแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามรูปแบบต่าง ๆ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นการวางแผนอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง เพื่อจัดการให้มีการพัฒนาระดับขีดความสามารถในการปฏิบัติงานของพนักงาน และประสิทธิภาพในการดำเนินขององค์กร โดยใช้วิธีการฝึกอบรม การให้ความรู้ และจัดโปรแกรมการพัฒนาพนักงาน ให้มีโอกาสได้รับความก้าวหน้าในอาชีพสำหรับอนาคต (อำนาจ แสงสว่าง. 2540 : 296)

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้น หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารมุ่งเน้นเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายในองค์กรอย่างเต็มความสามารถ โดยใช้ทั้งกลยุทธ์และทักษะ เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการวางแผนอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง เพื่อจัดการให้มีการพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติงานของพนักงาน และประสิทธิภาพในการดำเนินขององค์กร โดยใช้วิธีการฝึกอบรม จัดกิจกรรมที่จะเสริมสร้างและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของทรัพยากรมนุษย์ ให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานได้ยิ่งขึ้น รวมทั้งมีทัศนคติที่ดีต่อหน้าที่ ความรับผิดชอบ อันจะทำให้งานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นทั้งในปัจจุบันและในอนาคตต่อไปได้

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญที่ สามารถเอื้ออำนวยประโยชน์ หรือผลให้แก่องค์กรได้เป็นอย่างมาก เพราะงานด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นงานที่มุ่งเลือกสรรคนดี มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำงาน โดยมีการดำเนินการฝึกอบรม พัฒนาปรับปรุงให้พนักงานมีความรู้ ความสามารถ ทันสมัยต่อสภาพสังคม เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีค่าสูงสุดขององค์กรหรือที่เรียกว่า “ทุนมนุษย์” และยังเป็นปัจจัยสำคัญที่จะบ่งชี้ถึงความสำคัญหรือล้มเหลวในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร ซึ่งประโยชน์และผลที่ได้รับนั้นอาจกล่าวได้ดังนี้ คือ

- 1) ช่วยให้ระบบวิธีการทำงานมีสมรรถภาพสูงขึ้น เพราะเมื่อได้รับความรู้จากการฝึกอบรม ก็สามารถหาเทคนิคและวิธีการใหม่ไปใช้ในการแก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพ และมีการติดต่อประสานงานดีขึ้น
- 2) เป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้เกิดการประหยัด เมื่อได้รับการพัฒนาแล้ว ความผิดพลาดที่ ก่อให้เกิดความสิ้นเปลืองเสียหายย่อมลดน้อยลง ทำให้ประหยัดงบประมาณค่าใช้จ่ายใน

การซื้อวัตถุดิบที่ใช้ในการปฏิบัติงานได้

3) ช่วยลดเวลาในการเรียนงานให้น้อยลง เมื่อได้รับการพัฒนาแล้วจะสามารถปฏิบัติงานได้ผลดี และลดเวลามากกว่าที่จะต้องทำงาน และเรียนงานควบคู่กันไปในเวลาเดียวกัน

4) ช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ของผู้บังคับบัญชา เมื่อได้รับการพัฒนาแล้วย่อมมีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในการทำงานเพิ่มขึ้น

5) เป็นการแนะแนวทางในการก้าวหน้าของบุคคลทางหนึ่ง เมื่อได้รับการพัฒนาแล้วย่อมจะได้รับการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง และโยกย้ายเพื่อความก้าวหน้า

หลักการของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สามารถจำแนกออกเป็น 3 แนวทางใหญ่ ๆ คือ

1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นการดำเนินให้บุคลากรได้รับประสบการณ์และการเรียนรู้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อนำมาปรับปรุงความสามารถในการทำงาน โดยวิธีการ 3 ประการ คือ (1) “การฝึกอบรม” (Training) เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ มุ่งเน้นเกี่ยวกับงานที่ ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน เป้าหมายคือการยกระดับความรู้ ความสามารถ ทักษะ ของพนักงานในขณะนั้น ให้สามารถทำงานในตำแหน่งนั้น ๆ ได้ ผู้ที่ผ่านการอบรมไปแล้วสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ทันที (2) “การศึกษา” (Education) การศึกษานับว่าเป็นวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยตรง เพราะการให้การศึกษาเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ทักษะคติ ตลอดจนเสริมสร้างความสามารถในการปรับตัวในทุก ๆ ด้านให้กับบุคคล ถ้าพิจารณาในแง่องค์กรแล้ว การศึกษาจะเน้นการเตรียมพนักงานสำหรับในอนาคต เพื่อเตรียมพนักงานให้มีความพร้อมที่จะทำงานตามความต้องการขององค์กรในอนาคต หรืออีกกรณีหนึ่ง การให้การศึกษาสามารถใช้เพื่อเตรียมพนักงานเพื่อการเลื่อนตำแหน่งงานใหม่ ซึ่งอาจต้องใช้ระยะเวลาาน (3) “การพัฒนา” (Development) เป็นกระบวนการปรับปรุงองค์กรให้มีประสิทธิภาพ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ไม่ได้มุ่งเน้นที่ตัวงาน แต่มีจุดเน้นเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามที่ต้องการต้องการพัฒนาองค์กรนั้น เป็นการเตรียมความพร้อมให้กับองค์กรเพื่อการปฏิบัติงานขององค์กรในอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีรวมทั้งสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

2) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นการนำกิจกรรมที่มีการกำหนดและวางรูปแบบอย่างมีระบบ มาใช้เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะ และปรับปรุงพฤติกรรมของพนักงานให้ดีขึ้น โดยมีจุดเน้นการพัฒนา คือ การพัฒนาบุคคล (Individual Development) การพัฒนาสายอาชีพ (Career Development) และการพัฒนาองค์กร (Organization Development)

3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ การพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

รู้ (Learning Organization) ซึ่งหลักการนี้จะเป็นการบูรณาการระหว่างการเรียนรู้และงานเข้าด้วยกัน ซึ่งสามารถรวมกันได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบในส่วนตัว คือ ในระดับบุคคล (Individual) ในระดับกลุ่ม หรือทีมผู้ปฏิบัติงาน (Work groups or teams) และในระดับระบบโดยรวม (The system) กระบวนการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ การเรียนรู้จากประสบการณ์ การเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบัน และการเรียนรู้เพื่อเตรียมตัวสำหรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต (นิสตาเร็ก เวชยานนท์. 2548 : 120-140)

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีวิวัฒนาการมาจากการบริหารงานบุคคลเนื่องจากทรัพยากรมนุษย์เป็นองค์ประกอบ หรือเป็นตัวแปรที่สำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต หรือประสิทธิภาพในการทำงาน จุดมุ่งหมายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ คือ การปรับปรุงประสิทธิภาพของบุคคล กลุ่ม และองค์กร การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะมีบทบาทเกี่ยวข้องกับเรื่องการปฏิบัติงานว่าควรจะทำอะไรให้บรรลุผล และเรื่องกระบวนการทำงาน ว่าควรทำงานให้บรรลุผลได้อย่างไร ทรัพยากรบุคคลเป็นทรัพยากรที่มีค่าสูงสุดขององค์กร คุณลักษณะของบุคคลที่จะเป็นทรัพยากรที่ดีและมีค่าขององค์กรนั้น ควรจะมีความรู้ ความสามารถ ในวิชาชีพที่ตนรับผิดชอบอยู่ มีทัศนคติที่ดี มีความคิดสร้างสรรค์และมองกว้างไกล สามารถปรับตัวเองให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของสังคมสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งสิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้สามารถสร้างให้มีในตัวของทรัพยากรบุคคลได้ หากมีการพัฒนาคนหรือการพัฒนาบุคลากร การพัฒนาบุคคลในองค์กรจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จและบรรลุสู่เป้าหมายขององค์กร

ตำรวจในฐานะเป็นเครื่องมือในการบริหารประเทศ

การมาอยู่รวมกันเป็นสมาคมการเมือง ย่อมต้องมีกฎหมายร่วมกัน (Common Law common juris) และมีความผาสุกร่วมกัน (Common well - being) ซึ่งปรัชญาเมธีโบราณเพลโตและอริสโตเติลได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของตำรวจเอาไว้ในเรื่องการรักษาความปลอดภัยของนครรัฐ โดยกำหนดให้รับผิดชอบในเรื่องการใช้อำนาจในการดำเนินกิจการของนครรัฐ เพื่อปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์ของสาธารณะ เพื่อรักษาความปลอดภัยของพลเมือง เพื่อรักษาศีลธรรมเพื่อปกป้องคุ้มครองแหล่งอาหารและสวัสดิการแห่งนครรัฐ รวมถึงการใช้อำนาจรัฐในด้านการรักษากฎหมายและระเบียบต่าง ๆ พร้อมกับให้มีอำนาจในการลงโทษอีกด้วย ได้กล่าวถึงหน้าที่ของตำรวจในปัจจุบันไว้โดยสรุปคือ

1) การควบคุมอาชญากรรม หมายรวมถึง การปราบปรามโจรผู้ร้าย และรวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ในทางอาชญากรรม ตลอดจนบทบาทของตำรวจในการนำตัวผู้กระทำความ

ผิดมาดำเนินคดีฟ้องร้องต่อศาล

2) การป้องกันอาชญากรรม ได้แก่ กิจกรรมต่าง ๆ ของตำรวจ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะขจัดความปรารถนาของผู้ที่จะประกอบของอาชญากรรม และประสานงานอย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานอื่น ๆ ของสังคมในการป้องกันอาชญากรรม

3) การควบคุมความประพฤติ หมายความว่า กิจกรรมของตำรวจที่มีวัตถุประสงค์ที่จะบังคับให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย หรือข้อบังคับของสังคม ซึ่งได้กำหนดขึ้นเพื่อวางมาตรฐานในการปฏิบัติตนของประชาชนในสังคมทั้งหมด

4) หน้าที่ในการบริหาร หมายความว่า กิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้กระทำเพื่อเป็นการช่วยเหลือประชาชน หรือหน่วยงานของรัฐ บริการเหล่านี้ส่วนมากจะเป็นหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากราชการหรือรัฐบาล ได้สรุปหน้าที่ของตำรวจเอาไว้ ดังต่อไปนี้

การรักษากฎหมาย (Law enforcement)

การป้องกันปราบปรามอาชญากรรม (Crime prevention)

การบริการประชาชน (Service)

ตามกฎหมายไทย ได้ให้ความหมายของ “ตำรวจ” เอาไว้ว่า ตำรวจ คือเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่ตรวจตรา รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน รวมอยู่ในคำจำกัดความของคำว่า “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ” ตามความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และยังได้กำหนดอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของตำรวจเอาไว้ อำนาจหน้าที่ของตำรวจนั้นได้มีบัญญัติไว้ตามยุคตามสมัย มีกระจัดกระจายกันอยู่ในที่ต่าง ๆ เป็นตัวบทกฎหมายบ้าง เป็นประกาศพระบรมราชโองการบ้าง เป็นกฎเสนาบดีบ้าง และเป็นระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ บ้าง เช่น

1) กฎหมายполиศ 53 ข้อ ซึ่งจะรักษาหน้าที่ในพระนครและนอกพระนคร จุลศักราช 1277 กล่าวโดยสังเขปได้บัญญัติไว้ว่า ตำรวจมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและความสะอาดตามท้องถนนในท้องที่ เช่น ระวังป้องกันมิให้ผู้ใดกระทำการล่วงละเมิดกฎหมาย มีการทะเลาะวิวาท ฉกชิงวิ่งราวเกิดขึ้น หรือมีผู้กระทำการกีดขวางทางเดินอย่างหนึ่งอย่างใด โดยปลูกโรงร้านพะเพิงล่งล้าลงไปบนถนน หรือปล่อยสัตว์ดุร้าย สัตว์พาหนะท่องเที่ยวไปตามถนน ทำการเประอะเปื้อน และรลื้อเลื้อนเดินผิดทาง เป็นต้น กับมีหน้าที่จับผู้กระทำความผิดที่เกิดซึ่งหน้าหรือโดยมีเหตุสงสัยหรือมีผู้ร้องขอให้จับหรือนำไปจับ กับมีหน้าที่ในการดับเพลิง และคอยระวังป้องกันรักษาทรัพย์สินสมบัติของราษฎรที่ถูกเพลิงไหม้ ซึ่งอยู่ในท้องที่หรือใกล้เคียงกับท้องที่นั้นอีกด้วย

2) กฎหมายполиศรักษาหัวเมืองฝ่ายเหนือ จุลศักราช 1237 กล่าวโดยสังเขปบัญญัติ

ไว้ว่า ตำรวจหน้าที่ป้องกันลูกค้าต่าง ๆ ลักลอบฝิ่นและสิ่งของต้องห้ามเข้ามา ลักลอบซื้อขายกันในบ้านเมือง ทำให้ภาษีผลประโยชน์ของรัฐบาลเสียไปและมีหน้าที่แจ้งเหตุการณ์เป็นสัญญาณแก่แผ่นดิน

3) พระราชบัญญัติว่าด้วยหน้าที่ราชการซึ่งเกี่ยวข้องกันอยู่ระหว่างกระทรวงนครบาล และกระทรวงยุติธรรม ร.ศ.116 กำหนดอำนาจหน้าที่ของกรมกองตระเวนเอาไว้ให้มีหน้าที่สืบสวนพยานและสรรพสิ่งอื่น ๆ ประกอบเหตุการณ์ที่กล่าวหาว่ามีผู้กระทำความร้ายต่อความสงบเรียบร้อยและอาณาประชาราษฎร์ทั้งปวง เพื่อระงับเหตุเหล่านั้น และให้คอยห้ามปรามอย่าให้ผู้ใดกระทำการล่วงพระราชอาญา อันมีโทษตามพระราชกำหนดกฎหมาย และอย่าให้ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งอาจให้เกิดผลร้ายหรือเป็นอันตรายแก่ชีวิตหรือทรัพย์สินสมบัติของคนใดคนหนึ่ง หรือคนทั่วไป กับให้ทำการสืบสวนจับกุมผู้กระทำการล่วงละเมิดพระราชอาญา และจับกุมบุคคลตามหมายจับ

4) แจ้งความกระทรวงมหาดไทย ร.ศ.116 กล่าวโดยสังเขปว่าได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดกรมตำรวจภูมิมิหน้าที่ป้องกันพระราชอาณาจักรเพื่อปราบปรามการจลาจล หรือศัตรูภายนอกที่เกิดขึ้นโดยกองทหารขึ้นไปไม่ทัน เพื่อเป็นกำลังรักษาหัวเมือง แต่ให้มีหน้าที่ทำการอย่างพลตระเวนตัวเมืองด้วย

5) กฎเสนาบดีที่ 4 แผนกปกครอง ท้องตราพระราชสีห์ใหญ่ ลงวันที่ 7 กรกฎาคม ร.ศ. 119 ความได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีพลตำรวจภูมิมิหรือพลตระเวน สำหรับป้องกันจับกุมเหตุการณ์โจรผู้ร้ายและรักษาความสุขสำราญของราษฎรทั่วไปทั่วราชอาณาจักร

6) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้อธิบายคำว่า “ตำรวจ” ไว้ในคำรวมของคำว่า “เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ” ว่าหมายรวมถึงเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและระบุนอำนาจไว้ว่าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจในการสอบสวนคดีอาญาได้

7) ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องกำหนดหน่วยงาน เขตอำนาจการรับผิดชอบ และเขตพื้นที่การปกครองของหน่วยราชการในกรมตำรวจ ซึ่งออกประกาศโดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการในกรมตำรวจ ในกระทรวงมหาดไทย รัฐตำรวจ (Police state) คือ รูปแบบรัฐบาลที่มีการผสมกันระหว่างการปฏิรูประบบราชการ ทำให้ทันสมัย การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม ความหวาดระแวงสงสัยและการบีบบังคับ กล่าวคือรัฐได้จัดตั้งองค์กรขึ้นมาองค์กรหนึ่ง เพื่อสนับสนุนการเคลื่อนไหวกองกำลัง (mobilization) และการพัฒนา (development) นั่นคือการใช้กองกำลังตำรวจที่มีอำนาจรวมศูนย์การบังคับบัญชาที่ศูนย์กลาง ในฐานะข้าราชการพลเรือนหน่วยหนึ่ง ที่ต้องปฏิบัติตามเจตนารมณ์ทางการ

เมือง ที่รัฐบาลกำหนดขึ้นอย่างเป็นทางการ มีความคิดทางการเมืองแบบอนุรักษนิยม มองโลก
ในแง่ร้ายและหมตอาลัย มีความจงรักภักดีต่อสถาบันครอบครัว ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
กล่าวโดยสรุปได้ว่า ตำรวจ คือ เจ้าหน้าที่งานผู้มีอำนาจหน้าที่ในการรักษากฎหมาย รักษาความ
สงบเรียบร้อย และรักษาความมั่นคงภายในประเทศรวมถึงมีหน้าที่ในด้านการบริการประชาชน
อีกด้วย (Zhan, L. 1992 : 113) สำหรับวิธีการที่นักการเมืองได้ใช้กลไกตำรวจในการพิทักษ์
รักษาและแสวงหาอำนาจนั้น ได้สรุปเอาไว้ดังนี้ การสร้างความกลัว การควบคุมบังคับ และ
จำกัดเสรีภาพของฝ่ายตนและฝ่ายตรงกันข้าม การหาข่าวความเคลื่อนไหวของฝ่ายตนและ
ฝ่ายตรงกันข้าม การใช้กำลังตำรวจในการเข้าปะทะกับฝ่ายตรงกันข้าม การใช้กำลังตำรวจเป็น
เครื่องมือในการสร้างคะแนนนิยมจากประชาชน ในองค์กรตำรวจนั้น มีวัฒนธรรมในองค์กร
คือมีความเคารพนับถือในอำนาจและการใช้อำนาจ มีการรักษาความลับโดยเฉพาะเรื่องเกี่ยว
กับพวกเดียวกัน มีความจงรักภักดีต่อสถาบันตำรวจ มีความรู้สึกว่าเป็นลูกเมียน้อย มี
ความคิดทางการเมืองแบบอนุรักษนิยม มองโลกในแง่ร้ายและหมตอาลัย มีความจงรักภักดี
ต่อสถาบันครอบครัว ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (สิริวิฑูมิ หงส์พันธ์. 2523 : 140)

พุทธวิถีในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลัก “สติปัฏฐาน 4”

ความหมาย ความสำคัญ และจุดมุ่งหมายของ “สติปัฏฐาน 4” และสาระสำคัญของการ
พัฒนาทุนมนุษย์ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม และถูกวิธี สามารถนำมาประยุกต์
ใช้ในตัวมนุษย์ส่งผลดีต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในองค์กร ดังนี้

ความหมายของ “สติปัฏฐาน 4” คือ สติที่จัดจ้อย่างต่อเนื่องที่สภาวะธรรมทางกาย
และทางจิต ต้องกำหนดรู้ปัจจุบัน อารมณ์ที่ปรากฏทาง “ทวาร 6” คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย
และใจ “สติปัฏฐาน 4” ได้แก่ ธรรมที่เป็นอารมณ์เป็นที่ตั้งแห่งสติ (ความระลึกได้) ทั้ง 4 คือ
1) กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน มีสติพิจารณาเห็นกายในกาย ทั้งภายในและภายนอก 2) เวทนา
นุปัสสนาสติปัฏฐาน มีสติพิจารณาเวทนาในเวทนา ทั้งภายในและภายนอก 3) จิตตานุปัสสนา
สติปัฏฐาน มีสติพิจารณาเห็นจิตในจิต ทั้งภายในและภายนอก 4) ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน
มีสติพิจารณาเห็นธรรมในธรรม ทั้งภายในและภายนอก (พระ-ธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตโต. 2546 : 61)
ความสำคัญของ “สติปัฏฐาน 4” พระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่นิคมของชาวกรู ชื่อ กัมมาสธัมมะ
แคว้นกรู ทรงรับสั่งเรียกภิกษุทั้งหลายมาแล้วตรัสด้วยความเมตตาและหวังใยว่า “ภิกษุทั้งหลาย
ทั้งหลายนี้เป็นทางเดียว เพื่อความบริสุทธิ์ของเหล่าสัตว์ เพื่อล่วงโสกะ (ความโสก) และปริ
เทวะ (ความรำไรรำพัน, ความคร่ำครวญ) เพื่อดับทุกข์และโทมนัส เพื่อบรรลุนิพพานธรรม (สิ่งที่
ควรรู้เข้าใจ หรืออริยมรรค) เพื่อให้แจ้งนิพพาน (ความสงบสุข เป็นโลกุตตรธรรม และเป็น
จุดมุ่งหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา) ทางนี้ ได้แก่ “สติปัฏฐาน 4” คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้

1) พิจารณาเห็นกายในกายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ 2) พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ 3) พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ 4) พิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ (ม.มู. (ไทย) 12/106/101-102)

จุดมุ่งหมายของ “สติปัฏฐาน 4” คือ เมื่อนำลักษณะการทำหน้าที่ของสติที่กล่าวแล้วนั้นมาพิจารณาประกอบ จะมองเห็นประโยชน์ที่มุ่งหมายของการฝึกฝนเรื่องสติปัฏฐาน 4 อันเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา ซึ่งพอสรุปได้ ดังนี้ 1) ควบคุมรักษาสภาพจิตให้อยู่ในภาวะที่ต้องการ โดยตรวจตรากระบวนการรับรู้และกระแสความคิด เลือกรับสิ่งที่ต้องการ กันออกไปซึ่งสิ่งที่ไม่ต้องการ ตรึงกระแสความคิดให้นิ่งเข้าที่และทำให้จิตเป็นสมาธิได้ง่าย 2) ทำให้ร่างกายและจิตใจอยู่ในสภาพที่เรียกได้ว่าเป็นตัวของตัวเอง เพราะมีความโปร่งเบาผ่อนคลาย เป็นสุข โดยสภาพของมันเอง พร้อมทั้งจะเผชิญความเป็นไปต่าง ๆ และจัดการกับสิ่งทั้งหลายในโลกอย่างได้ผล 3) ในภาวะที่จิตเป็นสมาธิ อาจใช้สติเหนี่ยวนำกระบวนการรับรู้ และกระแสความคิด ทำขอบเขตการรับรู้และความคิดให้ขยายออกไปโดยมิติต่าง ๆ หรือให้เป็นไปต่าง ๆ ได้ 4) โดยการยึดหรือจับเอาอารมณ์ที่เป็นวัตถุแห่งการพิจารณาวางไว้ต่อหน้า จึงทำให้การพิจารณาสืบค้นด้วยปัญญาดำเนินไปได้ชัดเจนเต็มที่ เท่ากับเป็นพื้นฐานในการสร้างเสริมปัญญาให้เจริญบริบูรณ์ 5) ชำระพฤติกรรมต่าง ๆ ทุกอย่าง (ทั้งกายกรรม วาจากรรม มโนกรรม) ให้บริสุทธิ์ อิสระไม่เก้อก๊กกลัวหรือเป็นไปด้วยอำนาจต้นหาอุปาทาน และร่วมกับสัมปชัญญะ ทำให้พฤติกรรมเหล่านั้นเป็นไปด้วยปัญญาหรือผลบริสุทธิ์ล้วน ๆ (พระธรรมปิฎก ป.อ. ปยุตโต, 2541 : 809-810)

คุณค่าของการพัฒนาทุนมนุษย์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติตามแนว “สติปัฏฐาน 4” พร้อมทั้งความปลอดภัยโปร่งใสเบาสบายของจิต มีดังนี้

1) ความบริสุทธิ์ เมื่อสติจับอยู่กับสิ่งที่ต้องการกำหนดอย่างเดียว และสัมปชัญญะรู้เข้าใจสิ่งนั้นตามที่เป็นจริง ย่อมเป็นการควบคุมกระแสการรับรู้และความคิดไว้ให้บริสุทธิ์ เป็นวิธีกำจัดอสวะเก่า และป้องกันอสวะใหม่ ไม่ให้เกิดขึ้น

2) ความเป็นอิสระ เมื่อมีสภาพที่บริสุทธิ์อย่างนี้แล้ว ก็ย่อมมีความเป็นอิสระด้วย โดยจะไม่หวั่นไหวไปตามอารมณ์ต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบ เขาจะเป็นอยู่อย่างที่เราเรียกว่าไม่อิงอาศัย (คือไม่ต้องขึ้นต่อต้นเหตุและทิวฏฐิ) ไม่ยึดมั่นสิ่งใดในโลก

3) ปัญญา เมื่ออยู่ในกระบวนการทำงานของจิตเช่นนี้ ปัญญาย่อมทำหน้าที่ได้ผลดีที่สุด เพราะจะไม่ถูกเคลือบหรือหันเหไปด้วยความรู้สึก ความเอนเอียง และอคติต่าง ๆ ทำให้

รู้เห็นตามความเป็นจริง คือ รู้ตามอารมณ์

4) ความพันทุกข์ เมื่อจิตอยู่ในภาวะตื่นตัว เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง และคอยรักษาท่าทีของจิตอยู่ได้เช่นนี้ ความรู้เอนเอียงในทางบวกหรือลบต่อสิ่งนั้น ๆ ที่มีใช้เป็นไปโดยเหตุผลบริสุทธิ์ ย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ จึงไม่มีความรู้สึกในด้านกระหายอยากและความขัดเคืองกระทบใจ ปราศจากอาการกระวนกระวาย (anxiety) ต่าง ๆ เป็นภาวะจิตที่เรียกว่าพันทุกข์ มีความโปร่งเบา ผ่อนคลาย สงบ เป็นตัวของตัวเอง

สาระสำคัญของ “สติปัฏฐาน 4” จากใจความของสติปัฏฐานที่แสดงไว้ จะเห็นว่า (รวมทั้งวิปัสสนาด้วย) ไม่ใช่หลักการที่จำกัดว่าจะต้องปลีกตัวหลบหนีไปนั่งปฏิบัติอยู่นอกสังคม หรือจำเพาะในกาลเวลาตอนใดตอนหนึ่ง โดยเหตุนี้จึงมีประชาชนหลายท่านสนับสนุนให้นำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวันทั่วไป ว่าโดยสาระสำคัญหลักมหาสติปัฏฐาน 4 บอกให้ทราบชีวิตของเรานี้มีจุดที่ควรใช้สติคอยกำกับดูแลทั้งหมดเพียง 4 แห่งเท่านั้นเอง คือ “ร่างกายและพฤติกรรมของมัน เวทนา คือความรู้สึกสุขทุกข์ต่าง ๆ ภาวะจิตที่เป็นไปต่าง ๆ ความคิดนึกไตร่ตรอง” ถ้าดำเนินชีวิตโดยมีสติคุ้มครอง ณ จุดทั้ง 4 นี้แล้ว ก็จะช่วยให้เป็นอยู่อย่างปลอดภัย ไร้ทุกข์ มีความสุขผ่องใสและเป็นปฏิปทานาไปสู่ความรู้แจ้งอริยสัจธรรม จากข้อความในคำแสดงมหาสติปัฏฐานแต่ละข้อข้างต้น จะเห็นได้ว่า ในเวลาปฏิบัตินั้น ไม่ใช่ใช้สติเพียงอย่างเดียว แต่มีธรรมข้ออื่น ๆ คอยอยู่ด้วยธรรมที่ไม่บ่งถึงไว้ ก็คือ สมาธิ ซึ่งจะมียุ่ด้วยอย่างน้อยในขั้นอ่อน ๆ พอใช้สำหรับการนี้ ส่วนธรรมที่ระบุไว้ด้วย ได้แก่ 1) อาตปปี = มีความเพียร (ได้แก่ องค์มรรค คือ สัมมาวายามะ ซึ่งหมายถึง เพียรระวังและละความชั่ว กับเพียรสร้างและรักษาความดี) 2) สัมปชาโน = มีสัมปชัญญะ (คือ ตัวปัญญา ได้แก่ สัมมาทิฏฐิ) 3) สติมา = มีสติ (หมายถึง ตัวสตินี้เอง ได้แก่ สัมมาสติ)

ข้อน่าสังเกต คือ สัมปชาโน ซึ่งแปลว่า มีสัมปชัญญะ จะเห็นได้ว่าเป็นธรรมที่มักปรากฏควบคู่กับสติสัมปชัญญะ ก็คือ ปัญญา ดังนั้นการฝึกฝนในเรื่องสตินี้จึงเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการพัฒนาปัญญานั้นเอง สัมปชัญญะหรือปัญญา ก็คือ ความรู้ความเข้าใจตระหนักชัดในสิ่งที่สติกำหนดไว้นั้น หรือการกระทำในกรณีนั้นว่ามีความมุ่งหมายอย่างไรสิ่งที่ทำนั้นเป็นอย่างไร ปฏิบัติต่อมันอย่างไรและไม่เกิดความหลงหรือความเข้าใจผิดใด ๆ ขึ้นมาในกรณีนั้น ๆ โดยสรุปการเจริญสติปัฏฐาน คือ การเป็นอยู่ด้วยสติสัมปชัญญะ ซึ่งทำให้ภาพตัวตนที่จิตอวิชชาปรุงแต่ง ไม่มีช่องที่จะแทรกตัวเข้ามาในความคิดแล้วก่อปัญหาขึ้นได้เลย

การปฏิบัติตามแนวมหาสติปัฏฐานนี้ นักศึกษาฝ่ายตะวันตกบางท่านนำไปเปรียบเทียบกับวิชาการแบบจิตวิเคราะห์ของจิตแพทย์ (Psychiatrist) สมัยปัจจุบัน และประเมินคุณค่าว่าสติปัฏฐานได้ผลดีกว่าและใช้ประโยชน์ได้กว้างขวางกว่า เพราะทุกคนสามารถปฏิบัติได้เอง

และใช้ในยามปกติเพื่อใช้ในยามมีสุขภาพจิตที่ดีได้ด้วย (พระธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตโต, 2538 : 812-815)

นักวิทยาศาสตร์ที่มีชื่อเสียงของโลก ได้กล่าวไว้ว่า วิทยาศาสตร์ คือ เรื่องของการสังเกตการณ์ และการทำความเข้าใจในธรรมชาติ โดยที่นักวิทยาศาสตร์ คือ นักสังเกตการณ์ (Observer) ที่พยายามทำความเข้าใจและเรียนรู้ถึงปรากฏการณ์ของธรรมชาติ แล้วก็พัฒนาสร้างเป็นกฎเกณฑ์ ซึ่งก็คือ ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ เพื่อนำมาใช้ในการอธิบาย หรือการคาดการณ์ปรากฏการณ์ของธรรมชาติ เพื่อที่ว่ามนุษย์เราเมื่อมีความเข้าใจในทฤษฎีหรือเรื่องเหล่านี้แล้ว สามารถที่จะนำองค์ความรู้มาประยุกต์ และพัฒนาสร้างเป็นเครื่องมือเครื่องมือ หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อมาอำนวยความสะดวกของมนุษย์ หลักการในทางพุทธศาสนาที่เน้นในเรื่องของการพัฒนาปัญญาให้เข้าใจในธรรมชาติของชีวิต ก็มีแนวคิดในการทำงานเกี่ยวกับทางวิทยาศาสตร์ เราเรียกการเฝ้าสังเกตปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในธรรมชาติของชีวิตนี้ว่า “อนุปัสสนา” อันแปลว่า การเฝ้าดู ซึ่งนับเป็นหัวใจที่สำคัญในการปฏิบัติธรรมในวิปัสสนา

การวิปัสสนา คือ การปฏิบัติทางจิต เพื่อยกจิตให้สูงขึ้นจนจิตหลุดพ้นจากความทุกข์ และกิเลสทั้งปวง ด้วยปัญญาแห่งการรู้แจ้ง ตามแนวทางของมหาสติปัฏฐาน 4 คือ การพิจารณาเฝ้าสังเกตดู และการเรียนรู้องค์ประกอบ 4 ประการคือ กาย เวทนา จิต และธรรม ด้วยการพิจารณาการเกิดขึ้นและการดับไปของกาย เวทนา จิต และธรรมในธรรมชาติ ประสบการณ์ทางปัญญาก็เกิดขึ้น ทำให้เข้าใจการเกิดดับ อันเป็นอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตาของธรรมชาติ ดังจะเห็นได้ว่าจุดเริ่มต้นของการค้นพบความจริงทั้งในเรื่องของการค้นพบทางวิทยาศาสตร์ และการค้นพบสัจธรรมของพุทธศาสนานั้นต่างก็ต้องอาศัยการเฝ้าดู สำรองติดตามพฤติกรรม และปรากฏการณ์ของธรรมชาติ จนมีความเข้าใจและค้นพบตามความเป็นจริงของธรรมชาติ มาเป็นหลักในการค้นคว้าวิจัยพัฒนาทั้งในทางโลกและทางธรรม (รุ่งเรือง ลิ้มชูปฏิภาณ. 2549 : 76)

บทสรุป

การเจริญสติปัฏฐาน 4 นี้ เป็นวิธีปฏิบัติธรรมที่นิยมกันมาก และยกย่องนับถือกันอย่างสูง ถือว่ามีพร้อมทั้งสมณะ (อุบายสงบใจ) และวิปัสสนา (อุบายเรื่องปัญญา) ผู้ปฏิบัติอาจเจริญสมณะจนได้ฌาน (ภาวะจิตสงบประณีต ซึ่งมีสมาธิเป็นองค์ธรรมหลัก) ก่อน แล้วจึงเจริญวิปัสสนาตามแนวมหาสติปัฏฐานไปจนถึงที่สุดก็ได้ หรือจะอาศัยสมาธิเพียงขั้นต้น ๆ เท่าที่จำเป็นมาประกอบเจริญวิปัสสนาเป็นตัวนำตามแนวมหาสติปัฏฐานไปจนถึงที่สุดได้ (พระธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตโต, 2541 : 108) เพราะทรัพยากรบุคคลเป็นทรัพยากรที่มีค่าสูงสุดขององค์กร

คุณลักษณะของบุคคลที่จะเป็นทรัพยากรที่ดีและมีค่าของสำนักงานตำรวจแห่งชาตินั้น ควรจะมีความรู้ ความสามารถ ในวิชาชีพที่ตนรับผิดชอบอยู่ มีทัศนคติที่ดี มีความคิดสร้างสรรค์ และมองกว้างไกล สามารถปรับตัวเองให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นของสังคม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีที่ทันสมัยซึ่งสิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ สามารถสร้างให้มีในตัวของทรัพยากรบุคคลของสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ ผ่านการเจริญสติปัญญา 4 หากมีการพัฒนาคนหรือการพัฒนาบุคลากรของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ การพัฒนาบุคคลในองค์กรจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้องค์กรของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประสบความสำเร็จและบรรลุสู่เป้าหมายขององค์กรได้

บรรณานุกรม

- นิสดารักษ์ เวชยานนท์. 2548. **บทความวิชาการ HR. คณะรัฐประศาสนศาสตร์ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.**
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). 2541. **พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 7, กรุงเทพมหานคร.**
- _____. 2538. **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**
- _____. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. 2546. พิมพ์ครั้งที่ 10, กรุงเทพมหานคร.**
- รุ่งเรือง ลิ้มชูปฏิภาน์. 2549. **จิตวิจยและการพัฒนาชีวิตอันประเสริฐ, กรุงเทพมหานคร: สยามเพรส แมเนจเม้นท์**
- สิริวุฒิ หงส์พานิช. 2523. **นิติรัฐหรือรัฐตำรวจ. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- อำนาจ แสงสว่าง. 2540. **การจัดการทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์**
- พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539. ม.ม. (ไทย) 12/106.**
- Zhan, L. 1992. **Journal of Advanced Nursing, New York: Springer-verlag**